

Gezamenlijke werkgenda Corona en zorg voor de jeugd - vastgesteld in BO 12/11/2020

Wekelijks komen de Zorg voor de Jeugd partners - samen met jongeren, kennisinstituten en andere partijen in het jeugddomein - bijeen in de corona-stuurgroep om samen oplossingen te vinden voor de complexe uitdaging om enerzijds de gezondheid van jeugdigen en hun gezinnen te beschermen en anderzijds de sociale gevolgen van de crisis te minimaliseren. Ook werken we samen aan knelpunten die professionals en instellingen uit onderwijs, jeugdhulp en jeugdbescherming ervaren tijdens deze coronacrisis.

In het Bestuurlijk Overleg Zorg voor de Jeugd zijn onderstaande punten a t/m f vastgesteld als de belangrijkste vraagstukken waar we samen aan werken.

Voor de korte termijn ligt onze gezamenlijke focus op de volgende vraagstukken:

a. De ontwikkeling van jeugdigen (opvang/school/sport)

In bijgevoegd statement staat hoe betrokken partijen uit het jeugdveld het sociaal en psychisch welbevinden van kinderen en jongeren in deze coronatijd willen beschermen. In de routekaart van coronamaatregelen is hier rekening mee gehouden voor kinderen (0-12 jaar) en tieners (13-17 jaar).

Jongvolwassenen (18-30 jaar) zijn in de routekaart gelijkgesteld met andere volwassenen; hierdoor staat hun ontwikkeling onder extra druk. Voor hun mentaal bevinden is sociaal contact essentieel, maar zij moeten op bijna alle leefgebieden 'inleveren': onderwijs is grotendeels online, weinig studieplekken (vaak geen ruimte in bibliotheken) en stages gaan vaak niet door. Velen hebben geldzorgen door verlies van hun (bij)baan. Jongeren die op zichzelf wonen hebben een hoger risico op eenzaamheid. Sport is niet of verminderd mogelijk (vanaf niveau 4 op de routekaart). Tenslotte zijn er geen of weinig sociale ontmoetingsplekken meer in de buurt; deze moeten beter worden aangepast aan de coronamaatregelen.

Zowel voor het sociaal welbevinden als voor bestrijding van het coronavirus is het essentieel om jongeren en jongvolwassenen voldoende perspectief te bieden, o.a. door hen in staat te stellen elkaar op een veilige manier te ontmoeten (beter veilig georganiseerd dan risicovol ongeorganiseerd) en hun gewone leven zoveel mogelijk door te laten gaan: school/studie/stage, werk/bijbaan, sport/culturele activiteiten en jongerenwerk/jeugdhulp.

b. De continuïteit van preventie, hulp en ondersteuning

Preventie, hulp en ondersteuning voor jeugdigen en gezinnen loopt zoveel mogelijk door, al dan niet digitaal. Maar de continuïteit van de zorg is kwetsbaar. De draagkracht van professionals staat onder druk. Door ziekte, quarantaine of uitval van collega's, de angst dierbaren te besmetten, onzekerheid over de toekomst, discontinuïteit in de schoolgang van de kinderen, etc. Aandacht en ondersteuning voor het 'volhouden' van professionals is nodig.

De zorg voor kinderen in acute mentale nood gaat knellen. Als gevolg van corona neemt de vraag naar acute specialistische kinder- en jeugd GGZ toe en neemt de capaciteit af (o.a. door ziek personeel, personeel dat thuis op testuitslag wacht, afdelingen die tijdelijk sluiten door besmettingen, etc). Het risico bestaat dat niet elk kind in nood adequaat geholpen kan worden als wachttijden oplopen en capaciteit afneemt. Mogelijk is, in lijn met het landelijke netwerk IC, ook een landelijk netwerk acute mentale nood te overwegen.

c. Extra aandacht voor kwetsbare groepen

Jeugdigen en gezinnen met een kwetsbare gezondheid of in een kwetsbare situatie worden extra hard geraakt door de effecten van het coronavirus. Bijvoorbeeld:

- In gezinnen die het zwaar hebben door de sociale en economische gevolgen van de crisis kunnen de spanningen thuis oplopen, met risico op zwerfende jongeren, kindermishandeling en huiselijk geweld.
- Jongeren in kwetsbare wijken gaan sneller de straat op om hun vertier te halen. Dit zal de komende tijd - zeker richting kerstvakantie en oud en nieuw - alleen maar toenemen, met alle risico's op gebied van veiligheid en gezondheid.
- Voor kinderen met een beperking of een chronische aandoening en hun gezinnen trekt het wegvallen van plekken die hen normaal ondersteuning, afleiding of veiligheid bieden - zoals scholen, dagbesteding, dagbehandeling en opvangcentra – een zware wissel op hun gezondheid en op deze gezinnen, met bijvoorbeeld overbelasting van ouders en mantelzorgers tot gevolg.
- Voor huishoudens met een gezinslid met een kwetsbare gezondheid is goed afstandsonderwijs, aandacht voor het omgaan met angst en het voorkomen van een sociaal isolement, van groot belang.
- Bij verdere lock down maatregelen: noodopvang organiseren en bezoek ouders/kinderen altijd toelaten.

d. Continuïteit van financiering

Het Rijk en de VNG hebben [financiële afspraken](#) gemaakt die de gevolgen van de coronacrisis voor zorgaanbieders en gemeenten moeten beperken. Uitgangspunt is dat zorg zoveel mogelijk door moet lopen. De BGZJ vraagt aandacht voor aanbieders die (1) nog met (tijdelijke) omzetsdaling te maken hebben, (2) een cruciale rol spelen in het zorglandschap en (3) waar de buffers dermate gering zijn dat ze de gevolgen van de omzetsdaling niet zelf op kunnen vangen.

Voor de (midden)lange termijn ligt onze gezamenlijke focus op de volgende vraagstukken:

- e. Een plan maken voor herstel van de mentale en sociale gevolgen van deze coronacrisis**
- f. Een gezamenlijke visie ontwikkelen op de nieuwe werkelijkheid**

Deze crisis biedt ook kansen om oude patronen los te laten en samen nieuwe oplossingen te introduceren. Hoe zorgen we dat de positieve effecten van deze crisis van blijvende aard zijn en daarmee de transformatie verder vooruit helpen? Kunnen we dit moment aangrijpen voor radicale oplossingen voor langlopende problemen?

BIJLAGE: STATEMENT 'Bericht uit het Jeugdveld aan alle directeuren Publieke Gezondheid'

We sturen u dit bericht om aandacht te vragen voor kinderen en jongeren. De komende maanden heeft u als directeur Publieke Gezondheid een sleutelrol in het organiseren van en adviseren over de maatschappelijke reactie op COVID-19.

Méér dan tijdens de eerste opleving van het virus is er de komende maanden ruimte voor specifieke uitwerking van de maatregelen tegen het virus. Op de volgende pagina geven wij een aantal voorbeelden van de ruimte die er is om kinderen en jongeren in bescherming te nemen.

Kinderen en jongeren in coronatijd

Hoewel kinderen, jongeren en jongvolwassenen zelden ernstig ziek worden van het coronavirus, zijn zij tijdens de eerste coronagolf hard geraakt door de generieke maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van het virus. De continuïteit van onderwijs, zorg, sport, vrije tijd en contact met belangrijke anderen stond onder druk. En daarmee ook de ontwikkeling van kinderen, jongeren en jongvolwassenen. Het is van maatschappelijk belang dat het goed blijft gaan met deze generaties van de toekomst. Het is daarom belangrijk dat zij voldoende ruimte en kansen houden om zich te blijven ontwikkelen.

Sinds half maart 2020 komen wij als een brede groep vertegenwoordigers van het jeugdveld¹ bijeen om elkaar, en de betrokken ministeries in het bijzonder, te informeren en signalen met elkaar te delen. De uitdagingen van de uitbraak vanuit het perspectief van de jeugd en hun gezinnen staan centraal - met oog voor alle kinderen en jongeren, met of zonder beperking.

Binnen de gegeven omstandigheden staat het belang van een gezonde mentale ontwikkeling van onze jeugd voorop. Het is goed te bedenken dat ook zonder landelijke lockdown druk kan ontstaan op die mentale ontwikkeling: afzondering van individuele kinderen, jongeren of gezinnen door quarantaine verhoogt de druk op hen en hun gezinssystemen.

Kinderen en jongeren hebben in verschillende leeftijdsfasen veel te leren. Hun leven draait om ontwikkeling en groei. Dat doen zij voor een belangrijk deel in contact met hun ouders/opvoeders, andere belangrijke volwassenen en leeftijdsgenoten. Dit contact is cruciaal voor hun ontwikkeling en moet dus altijd mogelijk blijven. Is dat contact voor langere tijd niet mogelijk, dan kan dat leiden tot een onderbroken ontwikkeling, schade aan hechtingsrelaties en verminderde socialisatie.

Het bieden van perspectief (vooral tijdens de koude herfst- en wintermaanden) kan ook helpen om zoveel mogelijk jongeren te overtuigen zich aan de corona-maatregelen te houden. Dat perspectief kan bestaan uit het toegankelijk houden van de gebruikelijke voorzieningen (school, sport, etc.), maar ook uit het organiseren van alternatieven.

Juist de jeugd heeft perspectief nodig. Wij dragen met elkaar de verantwoordelijkheid om hun een gezonde (psychische) ontwikkeling mogelijk te maken.

¹ Zie onderaan dit bericht voor een lijst van de ondertekenaars, de ter gelegenheid van de coronacrisis uitgebreide stuurgroep van het programma Zorg voor de Jeugd.

We brengen graag een aantal handvatten onder uw aandacht

- Voorkom als het kan een verbod op fysieke sociale contacten buitenshuis. Houdt scholen, opvang, sport en andere vrijetijdsvoorzieningen zoveel mogelijk open. Kinderen leven in het nu en kunnen, anders dan volwassenen, niet goed wachten op het terugkeren van perspectief.
- Is sluiting van bepaalde voorzieningen (lokaal) onvermijdelijk, onderzoek dan welke (fysieke) ruimte er is voor gemeenten en maatschappelijke instellingen om kinderen en jongeren elkaar elders in georganiseerd verband te laten ontmoeten.
- Ondersteun ouders en andere opvoeders zoals leerkrachten en hulpverleners in het nemen van hun pedagogische verantwoordelijkheid. Bedenk bijvoorbeeld dat zij hulpmiddelen nodig hebben (beschermingsmiddelen, ontmoetingen in veilige omgeving / ruimte voor een veilige groepsgrootte) om hun werk, óók volgens gestelde regels, uit te kunnen blijven voeren.
- Houdt zicht op kinderen en jongeren. Diverse voorzieningen hebben op hun eigen wijze zicht op kinderen en jongeren: kinderopvang, school, sport- en vrije tijd, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp. Maak lokaal of regionaal afspraken over hoe ieder kan bijdragen aan het tijdig bieden van passende ondersteuning.
- Maak onderscheid naar leeftijdscategorieën (ook in het geval van sluiten van bepaalde voorzieningen). Wat voor jongere kinderen geldt, geldt niet altijd voor jongeren of jongvolwassenen. Voor elke leeftijdscategorie is passende aandacht en steun op zijn plek. Daarbij komt dat vooral jonge kinderen nauwelijks besmettelijk zijn.
- Betrek kinderen en jongeren, bijvoorbeeld door hen te bevragen over de mate waarin zij de maatregelen kennen, begrijpen en kunnen hanteren. Er gelden (dóór de tijd heen, maar ook op bepaalde momenten) verschillende regels, waardoor het geheel soms ingewikkeld lijkt. Bovendien kan het, in het geval van regionale maatregelen, zijn dat een kind of jongeren of gezin met meerdere regio's van doen heeft (verschillende gezinssituaties, of school en gezin in verschillende regio's).

In gesprek

Wij zijn beschikbaar om onze denk- en doekracht te bundelen met die van u. Wil u ons als groep, of een deel van ons als vertegenwoordigers van cliëntorganisaties, branches, beroepsgroepen etc. benaderen, dan kan dat via

5.1.2e [@minvws.nl](mailto:5.1.2e@minvws.nl).

Partners van het Programma Zorg voor de Jeugd:

Cliëntorganisaties: Ieder(in), Per Saldo, MIND en LOC

Beroepsverenigingen: Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) en Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP), namens Jeugdartsen Nederland (AJN), Beroepsvereniging van professionals in sociaal werk (BPSW), Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO), Beroepsvereniging verzorgenden en verpleegkundigen (V&VN), Landelijke huisartsen vereniging (LHV), Nederlandse vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK), de Beroepsvereniging voor kinder- en jongerenwerk (Bv Jong), Landelijke vereniging van vrijgevestigde psychologen & psychotherapeuten (LVVP), Federatie Vaktherapeutische Beroepen (FVB) Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ): Jeugdzorg Nederland, Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN), GGZ Nederland, Vereniging Orthopedagogische BehandelCentra (VOBC)

Tijdens de coronacrisis aangevuld met:

het Nederlands Jeugdinstituut (NJI), Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ), Generation Youthcare NJR/Coalitie-Y, de Associatie Wijkteams, Programma Geweld Hoort Nergens Thuis, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, AKJ, Sociaal Werk Nederland